

FITXA IDENTIFICATIVA**Dades de l'Assignatura**

Codi	33658
Nom	Aprenentatge de la lectura i l'escriptura
Cicle	Grau
Crèdits ECTS	4.5
Curs acadèmic	2020 - 2021

Titulació/titulacions

Titulació	Centre	Curs	Període
1305 - Grau de Mestre/a en Educació Primària	Facultat de Magisteri	3	Primer quadrimestre

Matèries

Titulació	Matèria	Caràcter
1305 - Grau de Mestre/a en Educació Primària	14 - Didáctica de la lengua y la literatura de la educación primaria	Obligatòria

Coordinació

Nom	Departament
RODRIGUEZ GONZALO, CARMEN	80 - Didáctica de la Lengua i la Literatura
SANTOLARIA ORRIOS, ALICIA	80 - Didáctica de la Lengua i la Literatura

RESUM

L'aprenentatge de la lectura i l'escriptura és un dels objectius bàsics de l'educació obligatòria i, en conseqüència, constitueix una matèria en què s'han de formar adequadament els estudiants de Magisteri. Amb aquest objectiu, la proposta didàctica per a l'ensenyament- aprenentatge de la lectura i l'escriptura es formula des d'una perspectiva àmplia en què es consideren els plantejaments teòrics i pràctics vigents en l'estat actual de coneixements. Es proporcionen estratègies i recursos per a l'ensenyament- aprenentatge del sistema alfabètic d'escriptura i dels aspectes textuais propis d'un enfocament comunicatiu i funcional, sempre en el marc de l'escola inclusiva i plurilingüe que la societat requereix.

El primer bloc de continguts emmarca l'assignatura en relació amb el concepte actual d'alfabetització i amb el coneixement del currículum, com a marc legislatiu de l'Educació Primària.

El segon bloc se centra en el període d'alfabetització inicial, comprès entre els tres i els vuit anys generalment, des de les aportacions que sustenten la perspectiva funcional (importància de l'ús, noció de consciència fonològica...), sense oblidar la revisió dels anomenats mètodes de lectura.

El tercer bloc, per la seua banda, aborda l'ensenyament de la comprensió lectora i de la composició escrita més enllà del període de l'aprenentatge inicial, atenent a la necessitat de desenvolupar aquestes capacitats en relació amb textos de gèneres diversos, amb finalitats diferents i progressivament més complexos.

En aquests dos blocs es presta especial atenció a la interrelació de les capacitats de lectura i escriptura així com al plantejament de tasques significatives en aules diversificades, de manera que s'implique als alumnes en l'autoregulació de l'aprenentatge. S'atén així mateix a la identificació i prevenció de les dificultats que planteja l'aprenentatge de la llengua escrita.

CONEXEMENTS PREVIS

Relació amb altres assignatures de la mateixa titulació

No heu especificat les restriccions de matrícula amb altres assignatures del pla d'estudis.

Altres tipus de requisits

- Una competència lingüística i comunicativa suficient, oral i escrita, corresponent al nivell C1 del Marc Europeu Comú de Referència per a les Llengües, en les llengües oficials.
- Capacitat d'elaborar discursos orals i escrits en la llengua en la qual s'imparteix l'assignatura de forma coherent i adequada en l'àmbit acadèmic.
- Habilitats bàsiques de recuperació i anàlisi de la informació des de diferents fonts bibliogràfiques i informàtiques.
- Capacitat per a incorporar els coneixements adquirits en matèries ja cursades (Llengua espanyola i Llengua catalana per a mestres, Formació literària i Lingüística per a mestres, especialment) en tasques sobre aprenentatge de la lectura i l'escriptura.

COMPETÈNCIES

1305 - Grau de Mestre/a en Educació Primària

- Expressar-se oralment i per escrit de forma correcta i adequada en les llengües oficials de la comunitat autònoma.
- Utilitzar amb solvència les tecnologies de la informació i de la comunicació com a eines de treball habituals.
- Analitzar i incorporar de forma crítica les qüestions més rellevants de la societat actual que afecten l'educació familiar i escolar: impacte social i educatiu dels llenguatges audiovisuals i de les pantalles; canvis en les relacions de gènere i intergeneracionals, multiculturals i interculturals; discriminació i inclusió social i desenvolupament sostenible; i també promoure accions educatives orientades a la preparació d'una ciutadania activa i democràtica, compromesa amb la igualtat, especialment entre homes i dones.

- Promoure el treball cooperatiu i el treball i esforç individual.
- Assumir que l'exercici de la funció docent ha d'anar perfeccionant-se i adaptant-se als canvis científics, pedagògics i socials al llarg de la vida.
- Conèixer els processos d'interacció i comunicació a l'aula.
- Reconèixer la identitat de cada etapa i les seues característiques cognitives, psicomotores, comunicatives, socials i afectives.
- Dissenyar, planificar i avaluar l'activitat docent i l'aprenentatge a l'aula en contextos multiculturals i de coeducació.
- Saber treballar en equip amb altres professionals de dins i fora del centre en l'atenció a cada estudiant, així com en la planificació de les seqüències d'aprenentatge i en l'organització de les situacions de treball a l'aula i en l'espai de joc.
- Conèixer i aplicar metodologies i tècniques bàsiques d'investigació educativa i ser capaç de dissenyar projectes d'innovació identificant indicadors d'avaluació.
- Comprendre que l'observació sistemàtica és un instrument bàsic per a poder reflexionar sobre la pràctica i la realitat, així com contribuir a la innovació i a la millora en educació.
- Identificar i planificar la resolució de situacions educatives que afecten estudiants amb diferents capacitats i diferents ritmes d'aprenentatge, així com adquirir recursos per a afavorir la seua integració.
- Conèixer el currículum escolar de les llengües i la literatura.
- Afrontar situacions d'aprenentatge de llengües en contextos multilingües.
- Conèixer el procés d'aprenentatge del llenguatge escrit i el seu ensenyament.
- Desenvolupar les habilitats lingüísticocomunicatives mitjançant recursos didàctics apropiats.
- Fomentar la lectura i animar a escriure.
- Desenvolupar continguts del currículum mitjançant recursos dels mitjans de comunicació i de les tecnologies de la informació i la comunicació.
- Desenvolupar i avaluar continguts del currículum mitjançant recursos didàctics apropiats i promoure les competències corresponents en els estudiants.
- Conèixer les fonts bàsiques de la investigació en el camp de la didàctica de la llengua i la literatura i identificar-hi l'objecte i la metodologia utilitzats.

RESULTATS DE L'APRENTATGE

En acabar aquesta assignatura l'estudiant ha de ser capaç de:

- Analitzar críticament el currículum i la seua aplicació en els materials didàctics per als diferents cursos de l'Educació Primària.

- Fer propostes didàctiques tenint en compte les relacions existents entre la llengua oral i l'escripta i, també, entre la lectura i l'escriptura.
- Seleccionar els continguts d'aprenentatge adequats al nivell dels alumnes, als seus interessos personals i socials.
- Crear un ambient d'aula on hi haja presència de la llengua escrita en manifestacions diverses.
- Fer propostes didàctiques en què s'usen textos escrits adequats per a l'etapa d'Educació Primària, tot integrant els mitjans de comunicació i les tecnologies de la informació i la comunicació.
- Disposar de recursos, estratègies i materials adequats per a l'ensenyament del sistema d'escriptura alfabètic i de la seua ortografia.
- Detectar dificultats d'aprenentatge relacionades amb la lectura i l'escriptura.
- Realitzar una avaluació formativa i contínua de l'aproximació a la lectura i l'escriptura de l'alumnat i, igualment, dels processos d'ensenyament-aprenentatge implicats.
- Planificar i realitzar investigacions senzilles, centrant-se en el desenvolupament dels alumnes i en els processos d'ensenyament-aprenentatge implicats.
- Disposar de recursos i estratègies per al desenvolupament de la comprensió lectora.
- Utilitzar l'espanyol i el català, en les seues manifestacions orals i escrites, atenent a la correcció normativa, a la coherència i a l'adequació als registres formals del llenguatge.

DESCRIPCIÓ DE CONTINGUTS

1. La llengua escrita i l'alfabetització

- 1.1. El concepte d'alfabetització en l'actualitat
- 1.2. El currículum de Llengua (valencià/ castellà) en l'Educació Primària. L'ensenyament-aprenentatge en un sistema educatiu plurilingüe

2. L'ensenyament i l'aprenentatge inicial de la lectura i l'escriptura

- 2.1. L'aprenentatge inicial de la lectura i l'escriptura
 - Revisió dels mètodes: aportacions i límits
 - La perspectiva funcional
- 2.2. La consciència fonològica i el seu desenvolupament a l'aula
 - La correspondència entre el sistema fonològic i el sistema gràfic
 - El sistema gràfic. Els tipus de lletra i les grafies
 - Activitats pel desenvolupament de la consciència fonològica
- 2.3. L'aprenentatge de l'escriptura de textos en l'alfabetització inicial

3. Didàctica de la comprensió lectora i de l'expressió escrita

3.1. Llegir i escriure, dos processos complexos

3.2. La didàctica de la comprensió lectora

Llensenyament de les estratègies de lectura

Lavaluació del procés lector

3.3. La didàctica de la composició escrita

Llensenyament de la composició escrita

Escriure amb sentit: tasques descriptura, projectes i seqüències didàctiques

Lavaluació de les produccions escolars. L'autoregulació dels aprenentatges

3.4. Les dificultats d'aprenentatge de la lectura i l'escriptura.

VOLUM DE TREBALL

ACTIVITAT	Hores	% Presencial
Classes teoricopràctiques	45,00	100
Estudi i treball autònom	67,00	0
TOTAL	112,00	

METODOLOGIA DOCENT

Per a aconseguir els objectius que es planteja aquesta assignatura, s'emprarà una metodologia activa, que fa imprescindible la implicació de l'alumnat. Es fomentarà un acostament crític als diferents postulats teòrics i s'aportaran sense excloure les exposicions magistrals que la matèria requereixca.

La pràctica acadèmica en aquesta assignatura s'estructura en diversos nivells:

Activitats presencials (40% del volum total de treball)**1. Classes teoricopràctiques (30%)**

Classes presencials teoricopràctiques en les quals es presentaran els continguts de l'assignatura, es debatrà sobre ells i es realitzaran activitats mitjançant diferents recursos docents: classes magistrals, seminaris, tallers, grups de treball, etc.

Les orientacions i materials necessaris per al desenvolupament d'aquestes activitats es facilitaran als estudiants bé en les sessions presencials, bé des de l'aula virtual.

2. Treballs en grup (5%)

La realització de treballs té com a finalitat destacar la importància de l'aprenentatge cooperatiu i el seu caràcter de complement de l'aprenentatge individual. La defensa d'aquests treballs, individual o col·lectiva, es podrà fer a l'aula o en tutories i seminaris amb audiències reduïdes.

3. Tutories (5%)

Les tutories serviran per a coordinar als estudiants en les tasques individuals i de grup, i igualment per a avaluar tant els progressos individuals com les activitats i la metodologia docent. També es podran utilitzar per a fer un seguiment de l'expressió oral, imprescindible per a aprovar l'assignatura.

Activitats no presencials (60% del volum total de treball)

4. Estudi i treball autònom (60%)

El model del docent com a investigador a l'aula centra l'activitat individual de l'estudiant en la formulació de preguntes rellevants i en la recerca, l'anàlisi, l'elaboració i la posterior comunicació d'informació. En aquest sentit, es plantejaran treballs individuals i uns altres de naturalesa cooperativa, tots ells orientats, supervisats i avaluats pels professors.

AVALUACIÓ

En finalitzar el curs, es pretén que l'alumne siga capaç de:

- Reflexionar sobre la lectura i l'escriptura considerades com a objecte d'estudi.
- Demostrar el nivell aconseguit en l'adquisició de coneixements, habilitats i estratègies sobre l'ensenyament de la lectura i l'escriptura.
- Expressar-se de forma adequada oralment i per escrit, en situacions formals pròpies d'un àmbit acadèmic.

En l'avaluació final del curs, es tindrà en compte:

- El nivell aconseguit en l'adquisició de coneixements i habilitats sobre l'ensenyament de la lectura i l'escriptura.
- El domini de mètodes, tècniques i altres capacitats i destreses pròpies d'un estudiant de Magisteri.
- L'actitud cap a l'assignatura i el respecte als companys, la participació en les classes, l'interés i la constància per a aconseguir els aprenentatges perseguits, i la capacitat per a treballar en grup.
- La competència lingüística i comunicativa de l'estudiant, tant oral com a escrita, en relació amb el nivell C1 del Marc Europeu de Referència per a les Llengües, especialment de la llengua en la qual s'imparteix l'assignatura.

Per a observar els aprenentatges dels estudiants es realitzaran:

- Una prova final escrita la superació de la qual serà imprescindible per a tenir en compte la resta d'instruments.
- Treballs en grup.
- Activitats d'aula.

En les proves i treballs escrits, es tindrà en compte l'adequada presentació així com la coherència i la cohesió dels textos. En les proves i treballs orals, es tindrà en compte la correcta expressió en la variant oral formal de la llengua emprada. En aquest sentit, s'aplicaran els criteris que establisquen les unitats docents de Català i d'Espanyol. La llengua en la qual s'imparteix l'assignatura serà la que els estudiants utilitzaran en classe i en totes les proves d'avaluació.

Així mateix es tindrà en compte la participació dels estudiants en les activitats de les setmanes complementàries que es consideren relacionades amb l'assignatura.

Els estudiants que no hagen assistit al mínim requerit en el programa de cada professor tindran dret a una prova final del conjunt de la matèria segons els criteris establerts per la coordinació de l'assignatura.

ATENCIÓ: El plagi d'una part important de qualsevol treball podria comportar tant el suspens immediat en l'assignatura com l'obertura d'un expedient acadèmic. S'entén per plagi la reproducció de paràgrafs o expressions d'altres autors sense citar la font.

REFERÈNCIES

Bàsiques

- 1. Camps, A. (2004). La composición escrita: (de 3 a 16 años). Barcelona: Graó.
- 2. Carlino, P. & Santana, D. (1996). Leer y escribir con sentido. Una experiencia constructivista en Educación Infantil y Primaria. Madrid: Aprendizaje/Visor.
- 3. Dolz, J. i altres (2013). Producció escrita i dificultats d'aprenentatge. Barcelona: Graó.
- 4. Fons, M. (1999). Llegir i escriure per viure. Barcelona: Graó.
- 5. García Parejo, I. (coord.) (2001). Escribir textos expositivos en el aula. Fundamentación teórica y secuencias didácticas para diferentes niveles. Barcelona: Graó.
- 6. Mata, J.; María Pilar Núñez Delgado & José Rienda (coord.). (2015). Didáctica de la lengua y la literatura. Madrid: Pirámide.
- 7. Palou, J. & Fons, M. (2016). Didáctica de la lengua y la literatura en Educación primaria. Madrid: Síntesis.
- 8. Palou, J. & Fons, M. (2019). La competencia plurilingüe a l'escola. Experiències i reflexions. Barcelona: Octaedro.
- 9. Ríos, I. & Salvador, V. (2008). L'ensenyament del discurs escrit. Alzira (València): Bromera.
- 10. Ruiz Bikandi, U. (2000). Didáctica de las segundas lenguas en educación infantil y primaria. Madrid: Síntesis.

Complementàries

- 1. Álvarez Angulo, T. (2010). Competencias básicas en escritura. Barcelona: Octaedro.
- 2. Altava, V. i altres. (2000). Situacions d'aula. <http://repositori.uji.es/xmlui/bitstream/handle/10234/42741/s64.pdf;sequence=6>
- 3. Camps, A. (comp.). (2003). Secuencias didácticas para aprender a escribir. Barcelona: Graó.
- 4. Camps, A. y otros (1989). La enseñanza de la ortografía. Barcelona: Graó.

- 5. Colomer, T. & Camps, A. (1991). Ensenyar a llegir, ensenyar a comprendre. Barcelona: Rosa Sensat/Edicions 62. (versión en castellano, Madrid: Celeste/MEC).
- 6. Cuetos, F. (2008). Psicología de la lectura. Madrid: Wolster Kluwert.
- 7. Freinet, C. (1972). Los métodos naturales. El aprendizaje de la escritura. Barcelona: Fontanella/Laia.
- 8. Gispert, D. & Ribas, L.(2010). Alumnado con dificultades en el aprendizaje de la lectura. Barcelona: Graó.
- 9. Guasch, O. (2001). L'escriptura en segones llengües. Barcelona: Graó.
- 10. Jolibert, J. (coord.). (1992). Formar infants productors de textos. Barcelona. Graó.
- 11. Martí, A. & Garcia Vidal, P.(2020). DidacTICs. Alzira (València): Bromera.
- 12. Ribera, P. (2008). El repte d'ensenyar a escriure. Catarroja (València): Perifèric.
- 13. Ribera, P.; Villagrasa, Mª R. & López Jiménez, S. (2015). La escritura: cómo conseguir un buen grafismo. Prevención y atención de sus dificultades en el aula. Barcelona: Graó.
- 14. Salvador Mata, F. (2000). Cómo prevenir las dificultades en la expresión escrita. Archidona (Málaga): Aljibe.
- 15. Sánchez Abchi, V. Medrano, B. & Borzone, A. (2013). Los chicos aprenden a escribir textos. Desafíos y propuestas para el aula. Buenos Aires: Novedades educativas.
- 16. Santolària, A. & Ribera, P. (2017). Escrivim. Seqüències didàctiques per a l'escola. Picanya: edicions del Bullent.
- 17. Santolària, A. & Ribera, P. (coords.) (2017). Escriure amb seqüències didàctiques. Materials docents. Recuperat de <http://roderic.uv.es/handle/10550/58974>
- 18. Sanz, A. (2009). Orientaciones para la corrección de textos escritos. Evaluación diagnóstica. Pamplona: Gobierno de Navarra, Departamento de Educación.[http://www.educacionnavarra.es/portal/digitalAssets/46/46899 EP4 Corrección de textos escritos.pdf](http://www.educacionnavarra.es/portal/digitalAssets/46/46899_EP4_Corrección_de_textos_escritos.pdf)
- 19. Teberosky, A. y otros (2003). Contextos de alfabetización inicial. Barcelona: Horsori.
- 20. Trujillo, F. (coord.) (2014). Artefactos digitales. Barcelona: Graó.

ADDENDA COVID-19

Aquesta addenda només s'activarà si la situació sanitària ho requereix i previ acord del Consell de Govern

1. CONTINGUTS

Es mantenen els continguts i les competències de la Guia docent de l'assignatura.

2. VOLUM DE TREBALL I PLANIFICACIÓ TEMPORAL DE LA DOCÈNCIA

El volum de treball de l'estudiant serà el mateix establert en la guia. Aquesta matèria té assignat un volum de treball de 112 hores. Es mantenen les hores previstes d'estudi i treball autònom (67 hores, 60%) i s'acorda realitzar les 45 hores de classes teòricopràctiques (40%) amb un 50% de presencialitat, segons les directrius aprovades per la CAT de la Facultat de Magisteri, en aplicació dels criteris de la Universitat de València.

La planificació temporal de l'assignatura es realitzarà distribuint les tres sessions setmanals de cada subgrup d'estudiants de forma que tots dos subgrups tinguin docència presencial cada setmana en blocs alternatius (d'una sessió o dues sessions de l'assignatura), amb el màxim equilibri possible, tenint en compte que aquestes són setmanes senars.

La part corresponent a l'ensenyament en línia es realitzarà mitjançant activitats teòriques i pràctiques (individuals o col·lectives) que podran dur-se a terme a l' Aula Virtual o mitjançant la plataforma Blackboard Collaborate.

En cas que les circumstàncies obliguen a l'adopció d'un model 100% virtual, les hores previstes com a presencials adoptaran el mateix format que la resta.

3. METODOLOGIA DOCENT

La metodologia activa que es propugna en la matèria fa imprescindible la implicació de l'alumnat. En les circumstàncies previstes pel període d'impartició de la matèria (setembre-octubre 2020) s'utilitzaran diferents recursos en funció de la disponibilitat tècnica i l'adaptació de la docència presencial com ara: pujada de materials i proposta d'activitats pel seu desenvolupament a l'Aula Virtual, videoconferències síncrones o asíncrones BBC, diapositives locutades, debats en el fòrum, vídeos gravats o disponibles en el repositori institucional de la universitat. La part de presencialitat dels estudiants es dedicarà a la realització de tasques, al seguiment dels treballs de grup i als seminaris de reflexió a partir dels materials teòrics posats a disposició de l'alumnat.

Les tutories es realitzaran preferentment mitjançant l'ús d'eines virtuals (correu electrònic i videoconferències). La pràctica acadèmica de l'assignatura s'organitza de la manera següent:

- Activitats teòricopràctiques presencials (tasques d'aula, treballs de grup i seminaris de reflexió) 20-22 hores (segons la distribució mostrada en l'apartat 2)
- Activitats teòricopràctiques no presencials (lectures, preparació de seminaris i documentació pels treballs) 15 hores
- Tutories (majoritàriament virtuals) 10 hores
- Estudi i treball autònom 67 hores

Total 112 hores

4. AVALUACIÓ

Es mantenen els criteris d'avaluació previstos en la guia docent, que contemplen valorar tant el treball en grup (40% de la qualificació) com l'individual (60%).

El treball en grup es distribuirà entre l'elaboració d'una seqüència didàctica sobre un contingut del currículum de Primària que vincule lectura i escriptura (20%) i la realització de pràctiques d'aula, distribuïdes segons els blocs de continguts de la matèria.

El treball individual (60%) es valorarà mitjançant una prova escrita individual (50%) i mitjançant les activitats sobre lectures acadèmiques vinculades amb la matèria realitzades durant el curs, que tindran caràcter voluntari (10%). Els estudiants que opten per no realitzar aquestes activitats faran una prova escrita de major extensió, amb un valor del 60% sobre la nota global.

Si les condicions de salut no aconsellaren la realització de la prova escrita en condicions d'assistència, el professor informará els alumnes sobre la forma de realitzar aquesta prova a distància segons els canals habituals i les eines disponibles en la Universitat de València.

5. BIBLIOGRAFIA

La bibliografia bàsica serà la mateixa que apareix en la guia docent. A part d'això, com s'indica cada any en el programa de cada professor, es proporcionaran unes altres lectures més específiques i s'indicarà els estudiants les possibilitats d'accés a les mateixes, segons els criteris de la Universitat de València.